

E2 Tutkimuksen uusi raportti kertoo:

Raha ja sota motivoivat ukrainalaisia kausityöhön Suomeen

Suomessa työskentelevät ukrainalaiset kausityöntekijät haluavat ansaita rahaa sekä oman elantonsa turvaamiseksi että kotimaansa auttamiseksi. Sotatilanne on lisännyt kausityöntekijöiden, heidän perheidensä ja suomalaisten tilayrittäjien yhteydenpitoa. Tilat ovat tarjonneet työtä ja turvaa.

Tiedot selviävät tuoreesta tutkimuksesta, jossa selvitettiin ukrainalaisten kausityöntekijöiden ja heidän perheidensä tilannetta Suomessa sekä heitä työllistäneiden tilayrittäjien kriisinkestävyyttä. Tutkimukseen haastateltiin maatalous- ja puutarhailoilla työskenteleviä ukrainalaisia ja heitä työllistäviä yrittäjiä. Tutkimusaineisto koostuu 31 laadullisesta haastattelusta, jotka toteutettiin ukrainan, venäjän tai suomen kielellä joulukuun 2022 ja helmikuun 2023 välisenä aikana. Työstä on vastannut E2 Tutkimus.

Kausityössä ansaittua rahaa lähetetään sodasta kärsivään Ukrainaan

Keskeinen syy kausityölle Suomessa on raha. Tutkimukseen haastateltu ukrainalainen kuvaa:

”Raha oli päätökseni liikkeellepaneva voima. Sitä ennen olin Puolassa ja palkat siellä olivat paljon pienemmät. Kuulin vahingossa yhdeltä kausityöntekijältä, että he työskentelevät Puolassa talviaikaan, mutta kesäaika he viettävät Suomessa. Hän selitti minulle, että palkka ja asenne ovat Suomessa paljon paremmat kuin Puolassa.”

Suomessa kausityöstä saatava palkka ylittää merkittävästi ukrainalaisen palkkatason. Haastatteluaineiston perusteella kausityöntekijöiden joukossa on lääkäreitä ja asianajajia. Suurin osa vaikuttaa silti olevan alemmin koulutettuja.

Haastatellut kertovat, että sodan oloissa kyse ei ole pelkästään kausityöntekijöiden oman tilanteen kohentamisesta, vaan myös Ukrainan armeijan ja maan jälleenrakentamisen rahoittamisesta.

Yksi haastateltu kuvaa sodan syttymistä ja omaa ajatteluaan:

”Se alkoi, kun olin kotona ja keräsin jo papereita uutta kautta varten, kun sota alkoi. Olin niin järkyttynyt venäläisten julmuudesta, ja päätin mennä kausitöihin - ei vain rahan ansaitsemiseksi, selviytyäkseni ja pysyäkseni turvallisessa paikassa, vaan myös saadakseni rahaa lahjoitettavaksi Ukrainan asevoimille.”

Myös sattuma ja muiden kokemukset ilmenivät syiksi saapua Suomeen. Osa on tehnyt lähtöpäätöksen saatuaan tietoa sukulaisiltaan, kavereiltaan tai työnvälittäjien mainoksista.

Sota lähensi tilayrittäjiä ja kausityöntekijöitä

Haastatellut kertovat tilayrittäjien ottaneen yhteyttä kausityöntekijöihinsä ja tarjonneen majapaikkaa Suomessa jo ennen satokauden alkua. Haastateltava kuvaa tilannetta: *”Olin kotona Mykolajivissa, Venäjän*

TUTKIMUS

hyökkäyksen rajamailla. Kun maanviljelijäni soitti minulle ja tarjosi oleskelua jo ennen kautta, päätin mennä. Vain ollakseni turvallisessa paikassa.”

Yhteydenpitoa tapahtui myös toiseen suuntaan. Monet entiset kausityöntekijät, etenkin miehet, kysyivät voivatko heidän sukulaisensa tai perheensä matkustaa Suomeen maatilalle turvaan, vaikka kysyjät itse eivät sotatilanteen vuoksi päässeet lähtemään Ukrainasta.

Ukrainalaisilla on myös kielteisiä kokemuksia Suomesta. Osa haastatelluista ilmaisi tyytymättömyyttä tiloilla saamaansa kohteluun. Syyksi tähän arvioitiin yrittäjien stressiä esimerkiksi sadosta tai taudin leviämisestä pandemian aikana.

Työnvälittäjien käyttöön liittyy ongelmia

Monet haastatellut kausityöntekijät mainitsevat käyttäneensä välittäjien apua työnhaussa etenkin ensimmäisenä oleskeluvuotenaan Suomessa. Kun yhteydet suoraan tiloille on luotu ja yhteydenpito toimi molempiin suuntiin, välittäjiä ei enää tarvita.

Moni kausityöntekijä moittii välittäjäpalvelujen kalleutta, varsinkin ensimmäisellä kerralla. Välittäjien toimintaan on liittynyt myös epäselvyyksiä, jopa huijauksia. Välittäjien käyttämistä selittää myös kielitaidon puute. Välittäjät järjestävät usein myös kuljetuksen Suomeen.

Haastateltu kuvaa kokemuksiaan: *”Ensimmäisellä kerralla maksoin hänelle 500 euroa, ja myöhemmin, kun tiesin hinnan paremmin, maksoin 250 euroa. Käytin välittäjän palveluja, koska en puhu englantia, jolloin on mahdotonta löytää maatilaa millään muulla tavalla kuin käyttää välittäjän apua.”*

Puutteellisellakin kielitaidolla pärjää

Ukrainalaiset pitävät tärkeinä sekä suomen että englannin oppimista. Ilman yhteistä kieltä on vaikea löytää ystäviä. Yksi haastateltava sanoi näin: *”En osannut lainkaan suomea tai englantia saapuessani, ja se oli todella vaikeaa, mutta kun aloin oppia kieltä, elämä parani.”*

Kielitaito on työllistymisen ja kotoutumisen kannalta tärkeää. Toisaalta haastatellut kausityöntekijät sanovat, että on tehtäviä, jotka eivät juuri vaadi kielitaitoa. Myös älypuheliiniin asennettavista kielenkääntöohjelmista on ollut apua.

Yksi haastateltu kertoo: *”Toivon, että tuleva suomalainen työnantajani ymmärtäisi, että vaikka en puhu hyvin suomea, olen kuitenkin todella hyvä työntekijä, kuten kaikki ukrainalaiset.”*

Työ, lasten koulu ja harrastukset helpottavat sopeutumista Suomeen

Maatiloille on saapunut kausityöntekijöiden ja pakolaisten mukana paljon lapsia. Ukrainalaiset kokevat, että lasten koulunkäynti sekä heidän osallistumisensa harrastuksiin ja leikkeihin suomalaislasten kanssa ovat olleet tärkeä osa sopeutumista. Eräs haastateltava kertoi: *”Tilanomistajamme järjesti tyttärelleni paikan kouluun ja hän puhuu jo yksinkertaista suomea. Hänellä on uusia ystäviä.”*

TUTKIMUS

Haastatellut kausityöntekijät kertovat saaneensa ukrainalaisia ystäviä. Sen sijaan ystävystyminen suomalaisten kanssa on ollut vaikeampaa. Toisaalta ne, joilla on pidempi työhistoria täällä, ovat luoneet enemmän yhteyksiä suomalaisiin.

Yhteisöllisyys, ystävät ja työn priorisointi auttavat tilayrittäjiä kriisiaikana

Tutkimukseen haastatellut maatalous- ja puutarhayrittäjät kertovat, että varautuminen, ennakointi ja muutosjohtaminen auttavat tiloja selviytymään kriiseissä. Tilayrittäjät kokevat hyviksi stressinhallintakeinoiksi omasta hyvinvoinnista huolehtimisen, ystävyyssuhteet ja yhteisöllisyyden tilalla työskentelevien kanssa. Lisäksi töiden entistä parempi delegointi ja priorisointi parantavat jaksamista.

- *Kriisit ovat koetelleet kausityöntekijöiden ja tilayrittäjien kestävyyskykyä. Heidän kokemuksistaan voimme oppia ja parantaa joustavuutta ja muutoksiin sopeutumista myös normaalioloissa, ei vain poikkeustilanteissa. Kriisit aiheuttavat kärsimystä, mutta lisäksi vievät yhteiskuntia eteenpäin, sanoo tutkija Atte Penttilä E2 Tutkimuksesta.*

Kriisien keskellä: Miten ukrainalaiset kausityöntekijät ja suomalaisten tilojen työnantajat ovat selviytyneet kahdesta perättäisestä kriisistä -tutkimuksen julkistustilaisuus järjestetään 1.6.2023 klo 10.00–11.30 E2 Tutkimuksen toimistossa Helsingissä (Kalevankatu 4) sekä verkossa. Ilmoittaudu tapahtumaan [tästä linkistä](#).

Tutkimuksen on tehnyt yhteiskuntatieteiden tohtori, tutkija Atte Penttilä E2 Tutkimuksesta. E2 Tutkimus on monitieteinen riippumaton tutkimuslaitos, joka palvelee tiedolla järjestöjä, yrityksiä, säätiöitä, kuntia, ministeriöitä, poliittista päätöksentekoa ja mediaa. Tutkimuksen on rahoittanut MTK:n Säätiö.

Lisätietoa tutkimuksesta:

Atte Penttilä

YTT, tutkija

atte.penttila@e2.fi

+358 40 1675 969

Lisätietoa hankkeesta:

Marjatta Selänniemi

vanhempi asiantuntija

marjatta.selanniemi@e2.fi

+ 358 50 3651 481